

Učiteljski Tovariš.

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Vsebina: Ljudskim govornikom! — O prvotni organizaciji. — Z orožjem v roki in v rezervi — na Amonite! — Pisarna za zdravljenje naših bolnih stanovskih, družabnih, uradnih, književnih, narodnostnih in političnih razmer. — Učiteljske plače evropskih držav. — Društveni vestnik. — Književnost in umetnost. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služeb. — Inserati. — Pripraviški tečaj v Idriji.

Ljudskim govornikom!

Poljudno-znanstvena predavanja imajo, kratko rečeno, dve nalogi: zbuditi ljudem potrebo po duševni hrani in za-dostovati tej zbudjeni strasti. Ljudstvo se v tem ne loči od dece prav nič. Ako pokažeš slaščico, zbudiš tudi deci pože-ljenje po nji. S tem je še nisi zadovoljil. Tudi ljudstvo hoče — nalik otroku — slaščico uživati in se z užitkom zadovoljiti. Da torej predavanje ustreza prvi nalogi, ga moramo zasno-vati po naslovu in obliki vabljivo, po vsebini pa splošno razumljivo. V drugem oziru mora biti zasnovano na zdravi pedagoški podlagi. Dobro poljudno predavati je zaraditega kaj težko. In ravno pri nas to gibanje ne uspeva tako, kot bi bilo želeli. Vzroke najdemo v tem, da se ni menda še noben Slovenec resno pečal z bistvom poljudnega dela. Drugje so že daleč naprej. Celo dunajski odsek za poljudna univerzna predavanja je že pred leti izdal — videč, kako težavno je za novince tako delovanje — za predavatelje navodilo. Isto se nam zdi tako izborna, da ne potrebuje komentara, zato-rej ga v kratkem priobčujemo. »Predavanje šele potem koristi, če je jasno. Predavatelj naj misli, da poslušalci o nobeni stvari nič ne vedo! Zatorej izpuščaj vse tehnične izraze pa tujke vsaj toliko časa, dokler jih nisi razložil. Dobro je, da začneš predavati o pripetljajih, ki so slušateljem znani iz vsakdanjega življenja. Ti učenci imajo namreč že marsikako praktično izkušnjo, teorije pa ne umejo veliko. Zato bolj jasni nazorno razkladanje kot najboljše abstraktno bese-dičenje.

Govornik naj govori na izust. S tem omogočiš v vsakem trenutku ozko zvezo med seboj in učenci. Opazuj občinstvo in izkušaj vedno tako govoriti, da ljudstvo vidoma umeva tvoje predavanje. Izkušnje dokazujejo namreč, da brana predavanja že naprej ostrašijo slušatelje. Predavanje mora biti v ostalem logično, jezikovno jasno in po vsebini zanimivo, ako hočeš, da te bo ljudstvo rado poslušalo. Zato pa tudi še ni treba opuščati resnega namena predavanja in morda zbuditi le zunanje zanimanje pa uprizarjati demon-stracije, ki sploh ne sodijo k stvari.

Pred začetkom predavanja razdeli med slušatelje pro-gram, ki naj obsega izčrpek tvojega govora, pa k predmetu spadajočo literaturo. Isti naj učencu lajša razumevanje s tem, da mu pomaga spominjati se na predavanje in omogočuje zaradi podane literature predavani predmet dalje zasledovati.

Da je tvoja zveza z učencem tem ožja, otvori po pre-davanju debato, ki naj traja pol ali eno uro. (Predavanje samo naj ne traja dalje kot 40—50 minut.) Začetno bojazen učencev pri debati odpravi s tem, da stavljaš lahka vprašanja. Prvotno naj ti jih odgovarjajo oni, ki se sami oglase. Od-govor zahtevaj šele pri drugem predavanju, da se učenci lahko nanj pripravijo. Spodbujaj tudi s tem, da te slušatelji sami izprašujejo, osobito o težjem delu predavanja ali pa o predmetih, ki so ž njim ozko zvezani. Tudi za pismeno od-govarjanje vprašanj navdušuj! Vprašanja prilagodi čim bolj programu, ki ga ima vsakdo v roki. Tako učenje razširja znanje in navdušuje slušatelje za samoizobrazbo s pomočjo knjig.

Ničesar ne moremo predavatelju bolj priporočati kakor to, da se po predavanju pogovarja z učenci. S tem se pouk individualizuje in poglobi. Učitelj pa tudi sam veliko pridobi, ker tako slušatelje »spozna in šele na podlagi tega pridobi ono, kar je za prostovoljno šolo najbolj potrebno: zaupa-nje!«

Iz teh navedkov smo lahko posneli, da je pri poljudnem govoru največje važnosti govornikova zmožnost! In res, dober učitelj je duša gibanja! A le oni je mojster, ki razume pri-dobiti najrazličnejšo množino za to, da sledi z veseljem in navdušenjem preko vseh ovir v ono kraljevstvo znanosti, ki da človeku moč, ki šele stori iz živalskega bitja človeka! Potrebno je torej, da učitelj vseskozi vzpodbuja, navdušuje za izpopolnjevanje znanja v tem ali onem predmetu. Učitelj pa ne sme nastopati kot učitelj ampak kot prijatelj, ki bi rad vsem ljudem povedal, kako priti do samozvesti. To seveda zahteva, da je predavatelj v svoji stroki kar najbolj podkovan. Absolutnih specialistov si ne smemo slikati, pač pa lahko zahtevamo od govornika, da je z ozirom na po-slušalce relativen strokovnjak! Le tako učitelj lahko po-kaže ljudem prava sredstva za samoizobrazbo. In to je navadno še veliko več vredno, kakor vsa izpodbujanja k pridnosti.

Od predavatelja se pa zahteva še vse kaj več! Biti mora tudi vseskozi ugleden, izboren človek, do katerega ima ljudstvo zaupanje. Ker smo ravno v dobi, ko je na vseh straneh polno tatov našega ugleda, je ravno prosvetno polje ono, kjer si hočemo ugled obdržati, zvečati, a tudi zaradi zavrtnega hujskanja izgubljenega zopet pridobiti. Zato nam treba vztrajnosti, potrpežljivosti. Za predavatelja je tudi važno, da pozna ljudstvo. V tem oziru bomo menda ravno mi imeli najmanj težkoč. Ako vidimo, da bi se kmetiški fantje rajši

zbirali v privatnem lokalu kot v šoli, pojdimo mi za njimi! S časom bodo morda radi zahajali v šolo. Ako vidimo, da je pri poslušalcih zunanost bolj izrazovita kot notranost — in to je skoraj povsod — nudimo jim prvo, a v zvezi z njo drugo!

Da je predavanje že po zunanosti vabljivo, se poslužimo risanja, stenskih tabel, fizikalnih, kemičnih poizkusov, poizkusov na drevesih itd. Oglejmo si korporativno po gospodarskem predavanju lepše vrtove in gospodarska poslopja, pa pokažimo ljudem to, kar je dobrega. Tudi lahko aranžujemo večje skupne izlete n. pr. v Ljubljano. Drugje so kaj posebno vabljiva skioptika itd. itd. . . . Vse to pa že sodi bolj v organizacijo poljudnih predavanj.

0 prvotni organizaciji.

Krčevito se danes deluje pri vseh narodih na polju ljudske prosvete. Najrazličnejši strnovi podpirajo to stremljenje na ta ali oni način. Med vsemi prvoborilci v tej nameri pa zavzema zopet trpin učitelj prvo mesto! V Avstriji nam je med nemškim najbolj znano nižjeavstrijsko učiteljstvo. Le-to je namreč največja opora ondotnega izobraževalnega društva, ki je ustanovljeno za celo Nižjeavstrijsko. V letnih poročilih tega društva opetovano beremo: »Krog predavateljev se nam je zopet posrečilo pomnožiti in to s tem, da se oglašja dannadan več mož, ki hočejo nesebično žrtvovati svoje moči predavateljstvu. V prvi vrsti je glavni odbor dolžan izreči srčno hvalo učiteljstvu, ki ni le po številu med predavatelji največje, ampak tudi sicer za naše stremljenje najmočnejše gibalno in gonilo. Že dejstvo samo, da se hrabro učiteljstvo po kmetih zaradi svojega ne zavidanja vrednega položaja udeležuje dejanski naše akcije, nam jamči za to, da bomo končno le zmagali in splošno narod prepričali o vrednosti dobre ljudske prosvete! Dokler bo stal narodni učitelj v naših vrstah, se nam ni bati bodočnosti!«

Tako o nemškem učiteljstvu. In pri nas? Slovenija nima še slične organizacije kot je nižjeavstrijsko izobraževalno društvo. — Takozvano krščansko-socijalno zvezo vendar ne smemo prištevati izobraževalnim korporacijam!

Zato pa vstaja pri nas slovenski učitelj sam in snuje organizacijo tudi za poljudno delovanje!

Poljudno izobraževanje je jako stopnjevito. Že en sam predavatelj lahko med narodom veliko dožene le s posameznimi predavanji in prijateljskimi sestanki. Večje uspehe vidimo že tam, kjer je delo vsaj kosoma sistematično. Čim več sotrudnikov se pa udeležuje in čim bolj je gibanje organizovano, tem izdatnejše je. Za nas bi bila prva stopnja boljše popolnosti prvotna organizacija po okoliših! Osamljen je človek lahko prešibak za težavno delo. Če se pa združi z istim smotrom nekaj tovarišev, pa se vsakdo s tem večjim veseljem loti dela. Naši delokrogi pa smejo biti le tako obsežni, da še omogočujejo ozek kontakt istomislečih in da dopuščajo prirejati skupne okolišne sestanke vsaj vsak teden, štirinajst dni enkrat in to brez velikih materialnih žrtev. Take male koncentracije naših sil bi bili prvi, a trdni stebriči naše bodoče osnove!

Enako se družijo slične drugorodne organizacije. Na rednih sestankih se delavci temeljito teoretično in praktično pripravljajo

za bodoče izvrševanje. Skupno predelavajo literaturo enakih stremljenj pri drugih narodih pa izkušajo kar najuspešneje presajati tuje rožice na domača tla. Vestno izvršujejo poljudna predavanja. Uče se nastopati. Kritizujejo se z najrazličnejših stališč in to-le namenoma, koristiti ideji. Američani imajo menda že vseučiliško fakulteto za poljudno strujo. Upajmo, da se tudi pri nas ta misel realizuje. Samo začeti je treba. Prvi učitelj, pa naj je že kdorkoli, naj povabi tovariše svojega okoliša na prvi sestanek! Če se po kmetih shajajo po večkrat župniki in kaplani, da kujejo lokalne spletke, zakaj bi se ne shajali učitelji, da bi reševali okolišna kulturna vprašanja?!

Da! Ravno naša prvotna osnova bi imela predvsem nalogo, organizovati okolišno poljudno delo! V vsaki občini so drugačne socialne razmere, gospodarske in duševne. Zato je treba najprej te dobro preštudirati, da se poljudno delo lahko tako uredi, da odgovarja razmeram in potrebam dotičnega kraja. Pridobiti treba za sodelovanje tudi vse merodajne faktorje dotičnega kraja z okolico. Naprosimo za sotrudnike pravnike, zdravnike, živinozdravnike, ostale uradnike, inteligentnejše tržane, vaščane, obrtnike itd. Kdorkoli bi nam utegnil količkaj pomoči na polju prosvete, pridobimo ga za svojo prvotno organizacijo, ki sicer ni nič drugega kot »lose Verbindung«. Nikar ne mislimo, da se ne bomo čutili varane, da se bo vsakdo za delo navduševal in tudi vsakdo sam sodeloval! Če se ogreje za naše ideje v vsaki vasi le en izobraženec, bi zadostovalo za prvi začetek. Glavno pa je, da sleherni izmed nas zgrabi inicijativo in napne vse sile v to, da podjetje časno vodimo proti svojemu smotru! Ovirati nas ne sme nič! Preko lokalnih razprtij in neredov, preko glav vseh nasprotnikov izobrazbe hajdimo naprej! Šele potem, ko smo na večkratnih sestankih preštudirali vse lokalne razmere in v teoriji zasnovali načrt organizacije za svoj okoliš — le ta bo le del celotne osnove — in se tudi vseskozi teoretično kakor praktično usposobili za poljudno delo, šele potem stopimo med narod! Ako hočemo res kaj trdnega, moramo snovati na realnem temelju z masivnim gradivom. Potemkinove vasi bi bile za nas popolnoma brez vsake vrednosti!

Z orožjem v roki in v rezervi — na Amonite!

(Dalje.)

Klerikalno časopisje z namenom in vedoma jemlje nam učiteljem in drugim ugled in spoštovanje, vedoma odobruje pregrešna dejanja duhovnikov in ljudi svoje stranke, hoté grešna početja zagovarja in zamolči, zato je to časopisje popolnoma brezversko in pohujšljivo. Ako ima smrtni greh, kdor bere liberalno časopisje, ima ravno takšen greh, kdor bere klerikalno licemersko časopisje. Greba bo konec, kadarjenja boj in zopet zavladal čas pameti in treznega, poštenega in koristnega delovanja na obeh straneh. Kdor se pa krivde zaveda, pa vkljub temu dela greh in krivice, gorje mu!

Klerikalno časopisje je internacionalno, kakor je tudi klerikalizem sam. To smo lansko leto dokazali, nakar se ni

upal klerikalizem dati ugovorov in dokazov. Nekdaj je bila duhovščina narodna, sedaj ni več, sedaj je klerikalna, le častne izjeme so še na narodni strani Družba sv. Cirila in Metoda bi že davno propadla, ako bi jo takojmenovana liberalna stranka ne podpirala. Klerikalci so hoteli imeti prvo in zadnjo besedo pri nji, da bi ji polagoma zavili vrat. Ni zadosti, da je načelnik te družbe časti in spoštovanja vr eden duhovnik; ker sodelujejo narodnjaki, jo klerikalizem več ne podpira, ker je breznaroden. Ker smo na drugem mestu že govorili o tem, omenjamo to le mimogrede. Pa vkljub temu se bje klerikalizem na prsi ter se javno baha in kriči, da le on goji in zastopa pravi narodni čut, da skrbi za blagor in napredek ljudstva.

Znano je vsakemu treznemu politiku, da se je narodno-napredna stranka zvezala z nemškimi veleposestniki le s tem namenom, da bi zabranila klerikalizmu pot do nadvlade na Kranjskem. To klerikalce boli in peče, tako da vedno kriče in predbacivajo liberalcem narodno izdajstvo, molče pa kot smrt, da so bili oni pred več leti z ravno tistimi nemškimi veleposestniki v zvezi zoper liberalce; molče kot smrt, da so klerikalci na Primorskem v najtesnejši zvezi z najhujšim sovražnikom Slovanstva — z Lahy; molče kot smrt, da je nekđaj tako narodna koroška duhovščina postala klerikalna — breznarodna, zato narodnost na Koroškem propada in hira, ker nima narodnih voditeljev, ravno tako molče o štajerski breznarodni duhovščini. Klerikalizem je breznaroden in pogubonosn za naš narod, narodnost ima le toliko v ceni, da z njo lažje slepi nevedno in nerazsodno ljudstvo, da bi na ta način ložje došel do nadvlade.

Dannadan čitamo tudi po klerikalnih listih, da edino oni po očetovsko skrbje za blagor ljudstva proti oderuštju liberalizma. Trn v peti jim je bilo narodno trgovstvo, zato so razpredli povsod po mestih in vaseh takojmenovane konsume in vrhutega še gospodarsko zvezo in razne posojilnice, da bi na ta način se znebili liberalcev in liberalnega jerobstva ter na ta način prišli prej do nadvlade. Pri tem delu so pokazali, kaki sleparji naroda so. Pri ustanovitvi zadrug so postavili za načelnike in odbornike nevedne kmetiške ljudi, ki nimajo pojma o kupčiji in zadržnem gospodarstvu. Duhovniki so bili ustanovitelji in voditelji zadrug, a odgovornost so morali nositi poleg načelnikov in odbornikov tudi vsi člani s poroštjom svojega imetja. Duhovniki so vodili zadržno kupčijo, ki sami nimajo pojma o tem. Duhovniki so hoteli in še hočejo s konkurenco ugonobiti od pamtiveka obstoječi kupčijski stan. Kdor hoče biti kupec, mora biti varčen in v kupčijskih zadevah dobro poučen špekulant. Naš narod je v kupčiji do skrajnosti prekanjen, da se niti židje niso mogli in marali naseliti med nami, ker ni kazalo dovolj zaslužka in ker se narod ne da varati ter pustiti voditi za nos. Napredno časopisje je še pravočasno svarilo naše ljudstvo, naj ne zaupa duhovščini v tej zadevi. Nič ni pomagalo: konsumi so rasli kot gobe po dežju v gmotno škodo našega naroda. Gospodarili so slabo, ker drugače tudi ni bilo mogoče. Dolg je rasel za dolgom, končno ni bilo nikjer ne blaga ne denarja. Likvidiralo je že mnogo konsumov. Tisti, ki še obstojajo, so pa zadolženi do grla, likvidirati bodo morali tudi ti prej ali slej. Škodo mora trpeti le ubogo nevedno ljudstvo, ker jamči za izguho in dobiček vsak član s svojim imetjem. Koliko načelnikov in odbornikov zadrž je bilo že od gosposke zaradi nemarnega gospodarstva zaprtih, koliko denarja so morali zadržniki že plačati in ga bodo morali še, koliko greha in kletvine, sovraštva in mržnje je že bilo in

ga še bo zaradi te ponesrečene špekulacije, to ve sam Bog! Pri tem ne trpi samo naš ubogi, nevedni in zapeljani narod — kmet — ampak trpi hudo tudi naša vera. Naš preprosti narod drži v tesni zvezi duhovščino z vero; ker ga je pa duhovščina na imetju hudo oškodovala, mrzi to in vero — širi se verski indiferentizem in brezverstvo. Tega ni kriv liberalizem, ampak duhovščina. Če bomo morali mi navadni ljudje dajati pred Bogom strog odgovor za svoja početja, tembolj ga bodo morali dajati ti narodni zavodniki, sleparji in pohujšljivci, da se bo hudič kar smejal, ko jih bo cvrl. — Vkljub temu se klerikalizem baha in bje na svoje prsi kot edini ljudski prijatelj, dobronik naroda in hoče biti njegov rešitelj in voditelj, čeprav je nezmožen, ker o narodnem gospodarstvu nima pojma pa tudi ljubezni ne, ker je breznaroden; on čisla narodnost le toliko, kolikor nese dobička. To je potrdil vodja klerikalizma dr. Šusteršič, ko so mu očitali liberalci, da bo imel le narod škodo, če bodo delali dalje obstrukcijo, trdeč: »Kaj je vam to mar, četudi hudič vse vzame, mi ne odnehamo, dokler ne zmagamo«.

Klerikalizem se je skazal nezmožnega in nesposobnega za ljudski blagor: zadruge propadajo, gospodarska zveza hira in z njo hirajo klerikalne posojilnice. Še hujše polome pričakujemo. Vse liberalne organizacije stoje trdno, nobena ne propade, ker se dela z ljubeznijo do naroda in pošteno brez koristolovstva, vestno in neumorno pridno. Koliko lepega denarja dajejo vsako leto liberalne posojilnice šolam, zakar kupujejo šolske učne pripomočke, česar se neznosno veseli šolska uboga mladina in njih starši. Kdo je že slišal, da bi klerikalizem kaj takega delal? Kaj bo ta dal, ko še sam nima nikoli dovolj in sovraži šolo iz dna svoje duše?! — Ako preišljujemo to gospodarsko organizacijo klerikalizma, sklepamo lahko z verskega stališča, da mu sam Bog prekucuje vse te naklepe, ker se peha za posvetnim blagom in gospodarstvom, za nadvlado, čast in slavo, ker pri tem zanemarja svoj sveti poklic, ker zavaja ljudstvo v greh in pohujšanje. Tudi liberalizem je od Boga, ker brez božje volje se ne more ničesar zgoditi, in ta ima poklic, tem zaslepljenim božjim namestnikom odpirati oči ter jim kazati pot nazaj v zakristijo k zvestemu izpolnjevanju stanovskega poklica.

Dokazali smo s tem, kako globoko je padel naš klerikalizem s svojim brezverskim, pohujšljivim in hinavskim časopisjem. Vprašanje nastane sedaj, kako je to mogoče, saj bi mogel prevzvišeni gospod knezoškof v Ljubljani to vedeti in znati ter preprečiti to početje. Preden pridemo do tega pojasnila, moramo seči daleč nazaj.

Povedali smo že, da je oče kranjskega klerikalizma pokojni knezonadškof in naposled kardinal v Gorici, Missia. Dokler je bil v Ljubljani in tudi v Gorici, je vodil s srečno roko ves klerikalni boj. Ako bi bil še živ, bi bil klerikalizem na drugem stališču kakor je danes. Missia je bil talent in diplomat prve vrste. Pod njegovim spretnim vodstvom bi klerikalizem skoraj gotovo zmagal, kakršen je pa danes, je bolje, da prej ko slej propade, ker ga vodi sama strast, slepota, nerazsodnost in nezmožnost. Mesto njega je prišel v Ljubljano za knezoškofa Bonaventura Jeglič, prejšnji pomožni škof dr. Stadlerja v Sarajevu. Slovenski narod, zlasti liberalna stranka, se je veselila njegovega prihoda, napravila mu je časten sprejem, ker se je baje že poprej izrekel, da obsoja ta čudni bratomorni boj med nami. Nekaj časa je vladal res navidezni mir, še celo premirje so izkušali doseči med klerikalizmom in liberalizmom, ki je pa trajalo prav malo

časa. Liberalna stranka je izstopila iz te zveze, ker niso klerikalci držali besede zlasti zaradi združnega gospodarstva. Razprtija se je hujšala dan za dnevom, »Slovenec« in »Slovenski Narod« sta se čimdalje bolj prerezavala. Zadnji je v ostri polemiki hudo udrihal čez slabe duhovnike. To in svetovalci prejšnje Missieve politike so knezoškofa spravili iz ravnotežja, da je začel liberalizem smrtno sovražiti. Zaobljubil se je Materi božji, da sezida konvikt z namenom, odgojevati mladino kot bodočo vladajočo inteligenco, ker je inteligenca skoraj izključno liberalna. »Obljuba dela dolg«, pravi pregovor, in res ga je tudi napravil. Šel je k cesarju po dovoljenje, da sme pobirati 15 let miloščino v ta namen. Začelo se je pobirati in še sedaj se pobirajo — kako, bomo o priliki povedali, če bo treba — prostovoljni darovi po naših cerkvah. A naše ljudstvo, večinoma siromašno, dá le malo, liberalci pa nič. Dohodki so le pičli, stroški pa ogromni, ker je konvikt v Šent Vidu pri Ljubljani velikansko delo, ki potrebuje mnogo denarja. Grozno se je zaradi tega zadolžil na imetju, od katerega ima pravico le do užitka, vrhutega seka gozde, da je kar groza. Dolga ne bo mogel sam nikoli izplačati, to butaro bodo morali nositi tudi bodoči škofje ljubljanski. Pri tem podjetju so delali grozno nasprotje liberalni listi. Z raditega in vsled že poprej navedenih vzrokov jih je vse v svoji sveti jezi preklel. Prepovedal jih je pod smrtnim grehom svojim vernim čitati. Missia bi nikoli ne naredil tega, ker je kot prekanjen diplomat dobro vedel, da bi prišel ravno do nasprotnega uspeha. In res je tudi tako. Liberalne liste bero kot prepovedan sad sedaj v potrojeni meri več iz radovednosti kot iz drugega vzroka. Klerikalci so naročeni sicer iz strahu pred peklom in pred zamero duhovščine na klerikalne liste, ki smo jih videli po mnogih hišah, zlasti na »Domoljuba«. Mnogo številke ni še prerezanih! Ne berejo jih, marveč berejo prav veliko liberalne liste, ki si jih izposojajo ter romajo od hiše do hiše. Tako se širi liberalizem čedalje bolj. Ne trdimo, da je povsod tako, a v mnogih krajih je res tako. (Dalje.)

Pisarna

za zdravljenje naših bolnih stanovskih, družabnih, uradnih, književnih, narodnostnih in političnih razmer.

V.

I. vprašanje: Ali sme okrajno učiteljsko društvo nastopiti proti šikanam in krivicam okrajnega šolskega nadzornika, storjenim nad posameznimi učiteljskimi osebami?

II. vprašanje: Ali sme zoper te šikane nastopiti krajni šolski svet? Milan.

I. odgovor: To je odvisno od pravil dotičnega društva. Ako stoji v društvenih pravilih določba, da je namen društva tudi pospeševanje ljudskošolskih in učiteljskih interesov, sodi ta zadeva v njegov delokrog.

Potrudi se pogledati v društvena pravila. Če zaslediš v njih enako ali podobno določbo, tedaj je celo dolžnost tamkajšnjega okrajnega učiteljskega društva, da vloži na deželni šolski svet ovadbo proti postopanju nezaslišano robatega nadzornika. V ovadbi se mora naglašati, da nadzornikovo postopanje škoduje ogledu učiteljstva in v posledicah tudi šoli in ker on ne neha tako postopati, je primorano društvo, varovati pred njegovim šikanovanjem napadeno učiteljstvo. V ovadbi se morajo navesti le dejstva podprta v

dokazi (pričami) a nikdar sumničenja. Izgovor, da mu deželni šolski svet ne bo stopil na prste, je ničev. Ako si v stanu, dejstvo dokazati, mu deželni šolski svet ne sme prizanesti in če vendar to stori, imaš še ministrstvo, kjer šikanujočih nadzornikov nimajo radi.

Ker imajo brezdvomno vsa naša okrajna učiteljska društva namen, varovati in pospeševati ljudskošolske in učiteljske interese sploh, se sme izreči občna trditev: »Okrajna učiteljska društva smejo in so celo dolžna nastopati zoper prikazni, ki učiteljstvu in šoli škodujejo, če je ta prikazen slučajno celo nadzornik, toliko prej je treba proti nji nastopiti.«

Ako ima tvoje okrajno učiteljsko društvo morda § z določbo: »V dosego tega namena zboruje društvo, če mogoče, vsak mesec enkrat v katerem kraju svojega okraja«, potem je za to ovadbo treba društvenega sklepa, zakaj iz te določbe sledi, da se namen društva dejanski izvršuje, oziroma se teži v njegovo dosego po zborovanjih. Sklep načelnitstva samega bi bil le tedaj pravomočen, če se nahaja v društvenih pravilih določba, da sme v izvenrednih ali nujnih slučajih načelnistov nujno potrebno ukreniti.

Okrajno učiteljsko društvo, ki ne stori v podobnih slučajih potrebnih korakov, ne izvršuje v tem oziru svoje dolžnosti.

II. odgovor: Gotovo, če ga le za to pridobiš. On je celo najkompetentnejši činitelj, zakaj on je krajna šolska oblast, ki ima mnogo večjo moč nego okrajno učiteljsko društvo, ki ni šolska oblast, temveč le zasebna, na podlagi društvenega državnega zakona zasnovana uredba.

Krajni šolski svet je že raditega v tej zadevi jako merodajen uradni činitelj, ker je on v zmislu točke c § 1. zakona z dne 8. februarja 1869. za Štajersko in v zmislu § 10. državne postave z dne 25. maja 1868. nadzorovalna oblast za svojo šolo in torej more uradno in gotovo z dobrim uspehom nastopiti proti škodljivim šikanam, najsi pridejo odkoder hočejo. Krajni šolski svet ima za pozitivno delo veliko moč, žal, da se jih te moči le malo zaveda, saj je celo mnogi učitelj mnenja, da je krajni šolski svet pri vozu peto kolo. Dà, a le tedaj, če se ne zaveda svoje moči in odkazanega mu delokroga, in učitelj, ki kaj takega trdi, obenem pa ne stori ničesar za zbujenje zavednosti krajnega šolskega sveta, je os petega kolesa.

Tako torej, dragi tovariš, sedaj uvidiš, da je moči krivičnemu nadzorniku na prste stopiti, vpreži v to delo katerega teh činiteljev, a še boljše, kar oba! Če pa smatraš morda njegove opravičene in prijazne naredbe za šikane in preganjanje, ne boš ničesar opravil, temveč se pogreznil v blato! Loči najprej objektivnost od subjektivnosti, potem boš lahko sodil, ali sodi nadzornikovo početje v hvalovredno objektivnost ali v zavržljivo in šikanujočo subjektivnost!

Dohtar Jona.

Učiteljske plače evropskih držav.

Ker bijemo ravnokar tak boj za naše gmotno stanje, prinašamo pregled učiteljskih plač, ki jih prejema učitelji raznih evropskih držav. Članek ta je objavila »Pedagogische Zeit« dne 13. grudnia 1903. Iz tega članka razvidi slovensko učiteljstvo I. kake plače imajo učitelji po raznih evropskih državah in II. da še niso pod božjim solncem prišli do tako izborne, naravnost epohalne misli zaradi izboljšanja gmotnega

stanja kakor na ljubem Kranjskem: do one fulminantne ideje, da se osnuj posebni konzorcij, ki bo podpisal toliko in toliko akcij v priboljšek učiteljstvu. V prihodnjem članku pa prinesemo pregled, kako je plačano učiteljstvo slovanskih držav in držav.

Belgija. Učitelje plačuje občina. Občinski zastop določi plačo, po parlamentu določena komisija potrdi to plačo. Priziv do kralja je dovoljen. Plača podučiteljev je najmanj 800 K, učiteljev 960 K. Slednji ima pravico do naturalnega stanovanja, oziroma do primerne odškodnine. Vsak učitelj, ki ni disciplinarno kaznovan ima pravico do sledečega povišanja: Vsakih 5 let se mu zviša plača za 80 K, vsakih 10 let za 160 K, 15 let 320 K, 20 let 480 K. Služiti pa mora, ako hoče imeti pravico do teh petletnic, v eni in isti občini. Po dosluženi 30 službenih letih lahko stopi v pokoj in dobi $\frac{1}{55}$ povprečnih dohodkov zadnjih petih let. Vojaška leta mu štejejo kot $\frac{1}{65}$ v pokojnino.

Dansko. V glavnem mestu Kodaњу znaša početna plača 1136 K, po štirih letih se zviša na 1456 K in po preteku 4 daljnih let na 1792 K. V ostalih mestih je najnižja plača 896 K. Plače učiteljic so povsod za $\frac{1}{3}$ manjše.

Nemčija. Tu se ravna plače po posameznih državah. a) Prusko: Povprečna plača je na kmetih 1100 K, v mestih 1700 K. Tu dobivajo učitelji še posebno državno nagrado, tako da se zviša plača na kmetih do 1196 K, a v mestih pa do 1742 K. V Berlinu dobivajo nadučitelji 3900—4000 K, prosto stanovanje, oziroma 600 K stanarine. Učitelji dobe najmanj 1560 K in največ 3240 K. Učiteljice pa 1200 do 2000 K. Pokojnina ne presega nikdar $\frac{2}{3}$ zadnje plače. — b) Bavarsko. Učitelje nastavlja okrajni zastop. Plača se ravna po številu prebivalstva. V krajih nad 10.000 prebivalcev je najmanjša plača 860 K, v krajih s 2500—10.000 prebivalci najmanj 774 K in v najmanjših krajih od 600 K. Po vaseh imajo učitelji proti odškodnini 25 K pravico do naturalnega stanovanja. — c) Saksonsko. Tu mora vsak učiteljski prebiti takozvano dveletno »preizkušnje leto«. Ako je njegovo delo dobro, sme delati kot pomožni učitelj drugi izpit in postane definitiven. Plače učiteljev so 900, 840 in 540 K. d) Württemberg. Tu so plače 900—2000 K. Vsak učitelj je primoran učiti tedensko le 30 ur. Ako poučuje več ur, dobiva za te ure 30, 45 ali 60 K, seveda se ta nagrada ravna po velikosti kraja. — e) Badensko. Tu so plače razrejene v pet razredov, in sicer v I. razredu so kraji z do 500 prebivalci plača 780 K; v II. razredu kraji do 1000 prebivalcev, plača 900 K; v III. razredu kraji od 1000 do 2400 prebivalcev, plača 960 K; v IV. razredu kraji do 10.000 prebivalcev, plača 1080 K in v V. razredu kraji nad 10.000 prebivalcev, plača 1200 K. Poleg tega imajo prosto stanovanje in pravico do šolnine, ki znaša v I. plačilnem razredu 150 K, v ostalih pa po 180 K. V ostalih državah imajo slično urejeno plačilno razmerje, le v f) Oldenburgu je početna plača 1000 K, ki se zviša do 3000 K. — g) v Elsass-Lothringu se ravna plača po službenih letih. Do petih let je plača 720 K, potem 800 K, po desetih letih dobi učitelj 880 K in tako dalje do 1200 K. Učiteljice dobe prvotno 720 K, pozneje 800 K. Izjemo delajo mesta. V naslednji tabeli se nahajajo najnižje in najvišje plače posameznih mest:

Mesta:	Krone:	Mesta:	Krone:
Altona	1500—3000	Braunschweig	1300—2800
Baden-Baden	1700—2500	Düsseldorf	1560—2850
Bochum	1500—2700	Dortmund	1500—2700

Mesta:	Krone:	Mesta:	Krone:
Darmstadt	1700—2400	Karlsruhe	1200—2400
Essen	1800—2950	Lübeck	1800—2520
Freiburg v B.	1140—2400	Mainz	1920—2900
Göttingen	1200—2400	Mannheim	2266—3069
Heidelberg	1920—2820	Meissen	1800—2700
Hanau	1200—2400	Osnabrück	1800—2700
Iserlohn	1200—2400	Rendsburg	1200—2310
Kassel	1800—3200	Worms	1360—2400
Konstanz	1700—2670		

Grško. Plače so v resnici le za učitelje-idealiste in se dele v tri razrede. V I. razredu dobivajo učitelji 1344 K, v II. 960 K in v III. 808 K.

Laško. Plače se dele v plače na kmetih in v plače v mestih. A te zopet v plače treh razredov. Razredi se vrste po številu stanovalcev. Mestni učitelji dobe 960, 800 in 720 K, po kmetih pa 640, 560 in 480 K. Za vdove ni prav nič preskrbljeno. Slednje morejo dobiti kvečjemu zavetišče v sirotišnici asiški, ki jo podpira država, a le tedaj — ako je prostor.

Nizozemsko. Stalna plača je: ravnatelj 1400 K, nadučitelj 1200 K, prosto stanovanje in vrt, učitelj najmanj 800 kron.

Norvegija. Zakon iz leta 1848. določa početno plačo 680 K, stanovanje in kurjavo. Najvišji dohodek pa je 3600 K, Učiteljice imajo 270—1200 K. Poleg tega pa dobe učitelji na kmetih še stanovanje in toliko sveta, da rede lahko vsaj dve kravi.

Švedija. Razmere so enake razmeram v Norvegiji, le na kmetih dobe učitelji sena za eno kravo.

Portugal. Tu so plače na prvi pogled v resnici be-
raške. Na kmetih dobe učitelji najmanj 450 K, po mestih pa 540 K, le v Lisboni in Oporto 672 K. A poleg tega dobe še posebno nagrado po številu otrok, ki redno šolo obiskujejo in nekak dar za vsakega otroka, ki dovrši dotični razred. Poleg teh dobrot ima vsak učitelj pravico do prostega stanovanja.

Špansko. Zakon iz l. 1883. določa najmanjšo plačo 500 K v krajih z 500—1000 prebivalci, 660 K v krajih do 3000 prebivalcev; 1100 K v krajih s 10.000—20.000 prebivalci; 1320 v mestih z 20.000 do 40.000 prebivalci; 1600 v mestih z nad 40.000 prebivalci in 2400 K v Madridu. Pravico imajo tudi do prostega stanovanja in do šolnine, ki jo plačujejo otroci imovitejših staršev. Ta znaša 30 h do 1 K od glave. Škoda je le, da se plače jako neredno izplačujejo in da je jako malo šol.

Švica. Ta ljudovlada ima 5900 učiteljev in 2600 učiteljic. Prvih znaša povprečna plača 1700 K, a slednjih 1360 K. V kantonih Zürich, Genf in Neuchatel je najmanjša plača 1000 K, v Appenzellu 900 K, v St. Gallen 1200 K, v Turgavu 900 K in v Waadtu 1300 K. Učiteljstvo volijo posamezne občine za dobo 6 let.

Društveni vestnik.

Štajersko.

Slovenjebistriško učiteljsko društvo zboruje dne 3. sušca t. l. v Slovenski Bistrici. Vzporod mu bo: 1. Zapisnik; 2. dopisi; 3. poročila; 4. predavanje; 5. volitev delegatov »Zavezi« in zaupnika za štaj. »Zvezo«; 6. slučajnosti. K prav obilni udeležbi vabi odbor.

Ormoško učiteljsko društvo zboruje 3. marca t. l. v ormoški slovenski šoli po naslednjem vzporedju:

1. Zapisnik glavnega zborovanja.
 2. Dopisi in uradna naznanila.
 3. »Zakaj in kako naj ljudskošolski učitelj goji petje pri odraslih«. Predava g. Milovan Sprager.
 4. »Učni načrt za kmetijske nadaljevalne tečaje na naših šolah«. Razpravlja g. Anton Porekar.
 5. Posvetovanje o korakih za odpravo III. plačilnega razreda.
 6. Nasveti in predlogi.
- Začetek ob pol 11. uri. K prav obilni udeležbi vabi najvljudneje odbor.
- Opomba. Pol ure pred zborovanjem je odborova seja ravnotam.

Učiteljsko društvo za mariborsko okolico bo zborovalo v četrtek dne 3. sušca 1904. ob 10. uri predpoldan v šoli Leitersberg-Krčevina po sledečem dnevnem redu: 1. Zapisnik; 2. dopisi; 3. poročilo o »Lehrerhausverein«-u, 4. predavanje: O časti ter o posebni ali stanovski časti (g. Avg. Požegar); 5. predlogi in nasveti. — Gg. odborniki se prosijo, da se snidejo v posvetovanje eno uro pred pričetkom zborovanja, torej že ob 9. uri v zborovalnih prostorih.

K mnogobrojni udeležbi vabi najvljudneje odbor.

Književnost in umetnost.

Učne slike iz zemljepisa. Avstrija. (Podrobni učni načrt.) Uredil Anton Maier. S tremi zemljevidi. Cena 1 K 50 v. V Ljubljani 1904. Natisnila in založila Ig. pl. Kleinmayr & Fed. Bamberg. — Ta knjižica, poslana nam od založništva, obsega 50 strani teksta in 3 zemljevide (Dunav, Nastenski zemljevidni obris I. in II.); knjižica je nov prispevek k naši borni šolski književnosti, zato spregovorimo o priliki o njej kaj več, za danes pa jo svojim bralcem priporočamo v blagohotno upoštevanje.

Vestnik.

Učiteljski konvikt. Gosp. Jakob Tome, mestni nadkomisar v Ljubljani, povodom poroke svoje hčerke Jakobine, bivše učiteljice, z g. učiteljem E. Ganglom 20 K. Gospod Štefan št. II. iz Javornika 5 K. Srčna hvala!

J. Dimnik, blagajnik.

Učiteljske vesti. V Pudob v logaškem okraju pride kot začasna učiteljica gospdč. Justina Kozamernik. — Suplent na gimnaziji v Kočevju gosp. Avguštin Kofler je imenovan provizoričnim učiteljem na tem zavodu.

Katoliške latinizatorje, ki vidijo vsakovrstne narodne pregrehe naprednega učiteljstva, prosimo, naj blagovolijo pomesti množico smeti pred svojim pragom. »Slovenec« od torka se jezi, ker so dobila šolska vodstva v izpolnenje obrazec tiskovine »Kataster der Volksschule«. Pozivlja učitelje pri tem, naj se uprejo temu in kliče: Na noge gg. Germek in Luznar. Z ozirom na to tanko narodno čustvo klerikalne gospode bi opomnili: Zakaj še danes duhovniki izdajajo latinske in nemške krstne liste, poročne liste itd.? Zakaj imajo župni uradi še vedno štampilje: Parochia zs. Zakaj duhovniki vpeljujejo vedno več latinskega petja v cerkve? To raznaroduje in izpodriva lepo slovensko petje! In še mnogo bi se dalo navesti s polja raznarodovanja slovenskega ljudstva in zapostavljanje slovenskega jezika. Ako klerikalni narodnjaki res svojo narodnost tako ljubijo, prično naj sami trebiti narodno polje latinske in tudi nemške ljujke. Učiteljstvo kot podrejen organ ne more ukazovati dežel-nemu šolskemu svetu, v katerem sede tudi slovenski

klerikalci, ki pa ničesar ne store v odpravo nemškega uradovanja.

Umrl je v Gorici v bolnici usmiljenih bratov gimnazijski suplent na Dunaju g. Ivan Kranjec, rodod iz Vrtna pri Kobaridu.

Laško vseučilišče v Gorici. Laški listi so poročili vest, da namerava vlada prenesti italijanske katedre iz Inomosta v Gorico in jih potem spopolniti v vseučilišče. »Soča« se je energično oglasila proti temu načrtu, povdarjaje, da je Gorica glavno mesto dežele, ki je po dveh tretjinah slovenska, da je okolica mesta čisto slovenska, da leži mesto takorekoč tik italijanske meje in da iz državnih in lokalnih in iz slovenskih ozirov Slovence na noben način ne morejo privoliti, da bi bila Gorica sedež laškega vseučilišča. Lahom Slovenci ne odrekamo pravice do laškega vseučilišča, ali ustanoviti se mora v italijanskem mestu. — Strinjamo se popolnoma izvajanju »Soče« in če bi vlada preziraje Slovence hotela to izvesti, naletela bo na tak odpor, da bo kar zijala začudenja. — Sicer pa trde nekateri dunajski listi, da vlada ne misli na Gorico.

Nemške šole na Spod. Štajarskem. Nemci, ki so na Spod. Štajarskem v ogromni manjšini, so imeli v pretečenem letu tri popolne gimnazije (Maribor, Celje, Ptuj), višjo realko (Maribor), pet meščanskih šol (po dve v Mariboru in Celju ter deklško meščansko šolo v Ptuj). Nemške ljudske šole so bile izven v Mariboru, Celju in Ptuj, še v Vojniku, Štoreh, Konjicah, Vitanju, Ljutomeru (tudi kos meščanske šole), Ormožu, Slovenjem Gradcu, Brežicah, Laškem, Studencih pri Mariboru, Pekrah, Razzvanju Rotvanju, Pobržu, Št. Ilju, Marenbergu, Št. Jerneju, Muti, Soboti, Vratah, Sevnici in Slatini. In vse te šole so večinoma le za ponemčevanje slovenskih otrok!

Razširjena šola. Štirirazrednica pri Dev. Mariji v Polju se razširi v petrazrednico. Zaradi začasnega prostora za peti razred se vrši dne 25. t. m. komisijaska razprava v odnotnem šolskem poslopju.

Pravico javnosti je podelilo naučno ministrstvo zasebnemu ženskemu učiteljsku v uršulinskem samostanu v Celovcu. Vodja te šole je profesor Jos. Apich.

Uradni razpisi učiteljskih služb.

Št. 397.

Kranjsko.

Na dvorazredni ljudski šoli v Preserji je stalno oddati nadučiteljsko mesto s postavnimi prejemki.

Pravilno opremljene prošnje je poslati uradnim potom tu sem do 24. marca 1904.

C. kr. okrajni šolski svet v Ljubljani, dne 17. februarja 1904.

Št. 203.

Na enorazredni ljudski šoli na Homcu je stalno oddati s pričetkom šolskega leta 1904/5 mesto učitelja-voditelja s postavnimi prejemki.

Opremljene prošnje je službenim potom tu sem poslati do 20. marca 1904.

C. kr. okrajni šolski svet v Kamniku, dne 13. februarja 1904.

Št. 295.

V krškem okraju se razpisujeta učiteljski in voditeljski službi na enorazrednicah na Branskem Kalu in Telčah z zakonitimi dohodki v stalno nameščenje.

Pravilno opremljene prošnje za ti službi naj se predlagajo po predpisanem potu tu sem do 7. marca 1904.

Opomni se, da se bo oziralo tudi na že tu predložene prošnje za ti službi.

C. kr. okrajni šolski svet v Krškem, dne 9. februarja 1904.

Št. 188.

Štajersko.

S pričetkom poletnega tečaja 1904 se bodo sledeča mesta nadučiteljev, učitelja in mesto učiteljice ženskih ročnih del stalno popolnila:

a) Na dvorazrednih ljudskih šolah II. krajevnega razreda v Št. Petru nad Laškim, pošta Laško in v Št. Rupertu nad Laškim, pošta Št. Jurij ob juž. žel. po eno mesto nadučitelja;

b) na enorazredni ljudski šoli pri Sv. Miklavžu, pošta Laško, III. krajevni razred, mesto učitelja (šolskega vodje);

c) na štirirazredni ljudski šoli v Ljubecni pri Celju mesto form. usposobljene učiteljice ženskih ročnih del z obveznostjo poučevanja 6 ur na teden proti letni nagradi skupnih 287 kron, event. mesto pomožne učiteljice ženskih ročnih del z enako obveznostjo poučevanja proti letni nagradi po 153 kron.

Pravilno opremljene prošnje se imajo postavnim službenim potom vložiti do dne 10. marca 1904 pri dotičnem krajnem šolskem svetu. Celje, dne 6. svečna 1904.

Izvrsten okus dobi kava, ako ji primešate

Vydrove žitne kave.

Poskusite! Poštna pošiljka s 5 kg 4 K 50 h franko.

Vydrova tovarna žitne kave Praga VIII.

Priporočilo.

Alojzij Korsika

umetni in trgovski vrtnar v Ljubljani.

Priporočam slav. učiteljstvu svojo na Kranjskem edino strokovno urejeno

trgovino s semeni

n. pr. poljska, zelenjadna in cvetlična semena za katerih kakovost jamčim. Priporočam se tudi za naročila

suhih in svežih vencev in šopkov,

tudi s trakovi in napisi, nadalje prodajam mnogovrstne

cvetlice v loncih, lepotne grmiče,

vrtnice, preparirane palme,

Makartove bukete

in sploh vse v mojo stroko spadajoče predmete.

Cenik za leto 1903 pošiljam na zahtevanje brezplačno.

Od naročil iz učiteljskih krogov dajem 5% za »Zavezin« rezervni fond.

Za obila naročila se priporočam

z odličnim spoštovanjem

Alojzij Korsika.

Pripravniki tečaj v Idriji.

Spisal prof. Makso Pirnat.

(Dalje.)

Mihael Putre se je rodil 27. septembra leta 1008. v Reintalu pri Kočevju. Izobraževal se je na bivši pripravnici v Celju. Po končanih študijah je deloval v Ljubljani kot

zasebni učitelj. Za učitelja na idrijski glavni šoli je bil imenovan dne 1. decembra l. 1842. Začetkom l. 1852. je prosil za službo učitelja na glavni šoli v Ljubljani. Ravnatelj Legat pravi v svojem priporočilu te prošnje, da Putreta ne more boljše priporočiti, kakor če izjavi, da bi rad vse mogoče storil, pregovoriti ga, da ne bi prosil proč. Če bo drugam prestavljen, bo iskreno obžaloval, da mora tako zmožnega učitelja odpustiti iz svojega učiteljskega zbora. Ravnatelj hvali njegovo spretnost, njegovo lahko razumljivo predavanje, njegovo metodo, odgovarjajočo načelom didaktike in metodike in njegovo prijazno, a obenem ljubezen in spoštovanje vzbujajoče ravnanje z mladino. Nadalje omenja, kako priljubljen je bil Putre kot privatni učitelj, in da so mu dali najlepše izpričevalo starši onih otrok, katere je zasebno poučeval. Storil da je več, nego je bil dolžan storiti. Celih deset let je poučeval nedeljske učence, navadne učence in rudarje v risanju in jim sam iz svojega kupoval za risanje potrebne stvari. Za tako požrtvovalno delovanje ga je rudniško ravnateljstvo tudi pohvalilo in mu enkrat nakazalo tudi nagrado. Putretova prošnja za službo v Ljubljani je bila kmalu ugodno rešena, in moral bi bil takoj nastopiti svoje mesto. A ravnatelj Legat je prosil, da naj ga puste do konca šolskega leta 1852/53 na idrijski glavni šoli, kar se je tudi zgodilo. Zato je odšel šele pozneje v Ljubljano in nastopil službo na ondodni normalki dne 26. septembra leta 1853. Leta 1867. je postal tretji glavni učitelj na c. kr. normalki v Ljubljani, kjer je deloval do svojega upokojenja dne 28. avgusta leta 1872. Umrl je pri svojih sorodnikih v Celju; leta njegove smrti nisem mogel dognati. Na pripravniki tečaju v Idriji je Putre z velikim vspehom poučeval risanje in lepopisje. Žal, da samo eno leto. Za Putretom je izostal tako potrebni pouk v risanju za pripravnike v Idriji popolnoma, dokler ga ni v zadnji dobi pripravniki tečaja zopet oživil učitelj Feliks Stegnar.

Feliks Stegnar se je rodil leta 1842. na Brdu pri Podpeči na Gorenjskem. Izobraževal se je na ljubljanski pripravnici od leta 1861.—1863. Leta 1863. jeseni pa je prišel kot izprašan učiteljski kandidat na idrijsko glavno šolo, da je nekaj časa nadomeščal bolnega učitelja Jožefa Martinaka in po smrti istega stalno stopil na njegovo mesto. Z dekretom c. kr. državnega nadpravnika v Gradcu, z dne 10. oktobra leta 1872. št. 1868 je bil imenovan za učitelja v moški kaznilnici v Ljubljani. Ko so pa po potresu leta 1895. premestili večino ljubljanskih kaznjencev v Maribor, se je preselil tja tudi Stegnar, kjer še sedaj deluje kot učitelj na dvorazredni ljudski šoli v moški kaznilnici. Stegnar je takoj v prvih letih svojega učiteljevanja razvil živahno delavnost. Kot učitelj v Idriji se je posebno zanimal za lepopisje in za zemljepisje. Poskusil se je v teh predmetih tudi kot pisatelj. Tako je spisal za izvestje c. kr. rudniške ljudske šole v Idriji za leto 1868. jako praktičen članek: »Lepopisje v ljudski šoli« (stran 1—9). — Štiri leta pozneje je izdal: »Popis majhnega telurija«, priprava za pojasnjenje zemljinega sukanja z luno okoli solnca ter drugih prikazni na teh nebnih truplih in kratek navod, kako je rabiti to učno sredstvo pri nauku. Feliks Stegnar. Idrija. 1872. 8°. 15. (Z eno tablo.) — V Ljubljani se je zlasti posvetil gojenju petja in dal na svetlo: »Šopek mičnih pesmij za šolo in dom«. Nabral in uredil F. Stegnar, c. kr. učitelj. V Ljubljani. Tiskal in založil Rud. Milic. 1878. 32°. Sestavljal je tudi učila, tako »Čitalni stroj«. — Pridno je dopisoval v »Novice«, v »Učiteljskega Tovariša« ter v razne slovenske dnevnike. — Kako se je bil v kratkem času

svojega bivanja v Idriji prikupil tamošnjim meščanom, nam priča to, da so mu isti parkrat poverili zastopstvo njihovega mesta v deželni zboru kranjskem, kjer je vedno vneto zagovarjal koristi svojih volilcev. — Stegnar je na pripravnikiškem tečaju poučeval nemščino in risanje z vso vneto in požrtvovalnostjo mladega, navdušenega učitelja, hoteč prinesiti v šolo novo življenje.

Jožef Šerek se je narodil dne 12. marca leta 1812. v Jurčičevem rojstnem kraju — na Muljavi na Dolenjskem. Kje in kako se je šolal, kakor tudi, kje je služboval, preden je prišel v Idrijo, mi ni bilo mogoče dognati. Na idrijski glavni šoli je bil za učitelja imenovan dne 22. septembra leta 1837. in je na tem zavodu kot učitelj deloval celih 30 let do svoje smrti dne 13. oktobra leta 1867. — Na pripravnikiškem tečaju je poučeval pripravnike v slovenščini in lepopisju, nekaj let tudi v sadjereji. Bil je sicer nagel, a vnet in izkušen učitelj.

Učni načrt

za pripravnikiški tečaj v Idriji, potrjen od visokega ministrstva za uk in bogočastje z odlokom z dne 1. septembra leta 1852. št. 8609.

A. Splošne določbe.

§ 1. Pripravnikiški tečaj v Idriji je namenjen za izobraževanje ljudskošolskih učiteljev na kmetih.

§ 2. V tem tečaju se imajo pripravniki v prvi vrsti popolnoma izvežbati v predmetih, predpisanih za ljudske šole, seznaniti se z dobrim metodiškim postopanjem po pouku, zgledu in vaji; uriti se pridno v orgljanju in petju in privaditi se versko-nravnemu vedenju.

§ 3. Pripravnikiški tečaj traja do tistega časa, dokler se njegova doba ne podaljša, eno celo šolsko leto.

§ 4. Oni pripravniki, ki dokažejo pri sklepnih izkušnjih učiteljsko usposobljenost, dobijo izpričevalo kot podučitelji in se lahko nastavijo kot pomožni učitelji na ljudskih šolah.

Kdor hoče dobiti učno izpričevalo, se mora podvreči izkušnjih, ki je predpisana v §§ 119. in naslednjih političnih šolskih postav, potem ko je z zadovoljivim vspehom odslužil določen služben čas na kaki javni šoli. Kdor se pa posebno odlikuje v praktičnem šolskem delovanju in želi doseči izpričevalo za glavne šole s tremi razredi, temu se sme izjemoma dovoliti, da napravi dotično izkušnjo na normalni glavni šoli, ako mu izpregleda višja deželna šolska oblast popolni, dve leti trajajoči pripravnikiški tečaj; razen tega se mora ta kandidat izkazati z izpričevali o dveh letnikih nižje realne šole, katera tečaja je izvršil bodisi javno bodisi zasebno.

§ 5. V pripravnikiški tečaj se smejo izjemoma sprejeti tudi tisti kandidatje, ki se izkažejo bodisi z izpričevalom bodisi z izpitom, da so si vrlo prisvojili predmete tretjega razreda na glavni šoli.

§ 6. Učni jezik je, kakor zahteva predmet, menjeva je slovenski in nemški.

B. Učni predmeti in njih obravnavanje.

§ 7. Predmeti pripravnikiškega tečaja so ti-le:

a) splošna didaktika in splošno vzgojeslovje	po 2 uri na teden,
b) verouk	» 2 » » »
c) slovenščina	» 2 » » »

d) nemščina	po 2 uri na teden
e) računstvo	» 2 » » »
f) lepopisje	» 1 uro » »
g) risanje	» 2 uri » »
h) petje in orgljanje	» 6 ur » »

§ 8. Pri splošni didaktiki in splošnem vzgojeslovju naj se obravnavajo splošna načela metodike in pojasnjujejo s primernimi zgledi; pripravniki naj se zlasti zadostno pouče o uravnavi enorazrednih ljudskih šol, v katerih se ob istem času poučujejo vsi oddelki učencev. Natančno naj se jim razloži vse, kar imajo storiti kot vzgojitelji, kako naj uspešno vzdržujejo šolsko disciplino in kako naj se sploh ravna v različnih razmerah, v katere pripadejo kot učitelji.

§ 9. Pri verouku naj se s pripravniki v prvi vrsti ponavljajo najvažnejši verski in nramni nauki katoliške cerkve, in sicer po dotičnih navodih knezoškofijskega ordinarijata. Pokaže naj se jim, kako imajo postopati pri ponavljanju verouka in kako naj sploh podpirajo veroučitelja pri njegovem prizadevanju. Posebno naj se pri pripravnikih pazi na versko-nravnno izobrazbo; udeleževati se imajo vseh verskih vaj, ki so predpisane za učence glavne šole. Z verskim poukom je spojititi tudi razlago bogoslužnih obredov naše cerkve.

§ 10. Jezikovni pouk v slovenščini in nemščini naj se vrši na podlagi novega abecednika in nove slovnice ter berila. Ko so se pripravniki poučili o bistvu glaskovanja (Lautier-) in črkovanja (Buchstabiermethode) in o prednostih vsakega, naj se jim na podlagi imenovanih knjig pokaže, kako imajo korak za korakom postopati pri pouku čitanja in kako naj s tem poukom prikladno združijo pravopisje, slovnico in spisovne vaje. Slovniška pravila naj se o priliki ponovijo s pripravniki, tudi naj se ti navajajo k pogostim vajam v spisju. Razlože naj se jim tudi na umestnih krajih one stvari iz zemljepisa, naravoslovja in prirodopisa, ki so potrebne za razumevanje beril.

§ 11. Pouk v računstvu obsega računanje na pamet in računanje s številkami; večja važnost se pripisuje računanju na pamet, ker je isto imenitnejše za kmečke šole. Kandidatje naj si pridobe spretnost in točnost v obeh načinih računanja, obenem pa naj se tudi seznanijo z učno metodo tega predmeta.

§ 12. Smoter lepopisnega pouka je prisvojitev lepe in dovršene, slovenske in nemške pisave; pripravniki naj se tudi seznanijo s postopanjem, po katerem imajo ta predmet obravnavati v ljudski šoli, ter se zadostno pouče o bistvu pisanja po taktu in metode »čitanja - pisanja« (Schreiblese-methode).

§ 13. Pri risanju naj se pripravniki vadijo v spoznavanju oblik in ponavljanju istih; poleg geometriškega risanja črt, površin, teles in poleg razlaganja narisanih predmetov naj se pripravniki navajajo k lažjim vajam v prostoročnem risanju.

§ 14. Pri pouku v glasbi se nudi kandidatom prilika, da si prisvoje toliko znanja v orgljanju in petju, kolikor ga bodo potrebovali kot bodoči orgljavci na kmetih; posebno natančno naj se poučujejo v navadnih cerkvenih napevih kakor tudi v nekaterih predigrah na orgljah (preludijah, prehodih.)

(Dalje.)

„Učiteljski Tovariš“ izhaja 1., 10. in 20. dne vsakega meseca ter stoji vse leto 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Spisi naj se blagovolijo pošiljati samo pod naslovom: Uredništvo „Učiteljskega Tovarša“ v Idriji. Naročnino pa prejema gosp. Francišek Črnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Oznanila in poslanice se računajo za stran 30 K, pol strani 16 K, $\frac{1}{2}$ strani 10 K, $\frac{1}{4}$ strani 8 K, $\frac{1}{8}$ strani 4 K; manjši inserati po 20 h petit-vrsta. Večkratno objavljenje po dogovoru. Priloge poleg poštnine 6 K.

Izdajatelj in odgovorni urednik Radivoj Koréne. — Last in založba „Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“. Tiska „Narodna tiskarna“ v Ljubljani.